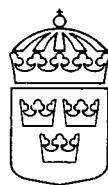

Kulturutskottets yttrande

1993/94:KrU9y

Försäljning av AB Tipstjänst till svenskt
föreningsliv m.m.

1993/94
KrU9y

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 26 april 1994 beslutat bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1993/94:243 Försäljning av AB Tipstjänst till svenskt föreningsliv m.m. jämte de motioner som kan komma att väckas med anledning av propositionen, såvitt propositionen och motionerna berör kulturutskottets beredningsområde.

Med anledning av propositionen har väckts motionerna 1993/94: Fi23—Fi29.

I ärendet behandlas även motion 1993/94:Kr417, som överflyttats från kulturutskottet till finansutskottet.

Utskottet har i ärendet uppvaktats av företrädare för Folkbrörelsernas samarbetsorganisation i lotterifrågor (FSL).

Utskottet

Propositionens huvudsakliga innehåll, m.m.

I propositionen föreslås att svenskt föreningsliv skall erbjudas att på förmånliga villkor förvärva AB Tipstjänst (i fortsättningen används kortformen Tipstjänst) från staten.

Tipstjänsts bolagsstämma år 1994 bör få möjlighet att besluta om att tillföra Riksidrottsförbundet 55 miljoner kronor att användas budgetåret 1994/95. I samband med en försäljning bör stödet permanentas inom ramen för en uppgörelse mellan staten och de nya ägarna.

I propositionen föreslås också vissa ändringar i lagen (1972:820) om skatt på spel. Skatten på bingospel med penningvinster föreslås slopad och vissa ändringar föreslås i fråga om beskattningen av det roulett- och kortspel som efter tillstånd bedrivs av privata företag på bl.a. restauranger.

Slutligen redovisas i propositionen regeringens bedömningar då det gäller frågan om huruvida sammanhållet kasinospel med internationella regler skall tillåtas i landet. Regeringen gör bedömningen att sådant spel för närvarande inte bör tillåtas i Sverige.

Här bör också nämnas att kulturutskottet för närvarande bereder proposition 1993/94:182 Ny lotterilag. Denna innehåller bl.a. förslag

som innebär ökade intäktsmöjligheter för folkrörelserna dels genom införande av en ny automatspelsform, dels genom utökade möjligheter att använda penningvinster i andra lotterier. Kulturutskottet kommer att redovisa sina överväganden rörande propositionen i betänkande 1993/94:KrU32.

Frågan om överlåtelse av Tiptjänst från staten till svenskt föreningsliv

Regeringen föreslår att riksdagen skall bemyndiga regeringen att träffa avtal om en försäljning av Tiptjänst i enlighet med vad som anförs i propositionen.

Regeringen anser att föreningslivet skall erbjudas att förvärva bolaget på goda villkor. Utgångspunkten för förslaget är att föreningslivets möjligheter till framtida inkomstförstärkningar från spelmarknaden successivt skall kunna förbättras utan att statens finansiella ställning försvagas.

Lotteriutredningen ansåg att samarbetet mellan folkrörelserna och de statliga spelbolagen borde underlättas samt att ett nytt folkrörelsedominerat spelföretag, vid sidan av ATG, Penninglotteriet och Tiptjänst, skulle ges tillstånd att bedriva visst automatspel. Regeringen gör emellertid bedömningen att om ytterligare ett spelföretag skulle komma att etableras, kan det befaras att strukturen på spelmarknaden ändras på ett sådant sätt att det totala överskott som kan fördelas mellan organisationerna och staten minskar vid en oförändrad omfattning på spelmarknaden. Mot bl.a. denna bakgrund har regeringen lagt fram sitt förslag om försäljning av Tiptjänst.

I propositionen redovisas under sju rubriker vad som bör gälla för överlåtelsen. I det följande redovisar utskottet i stark sammanfattning innehållet i propositionen i denna del. I övrigt hänvisar utskottet till propositionen (s. 11–14).

Stabila ägare: De nya ägarna skall kunna förutsättas agera som stabila och långsiktiga ägare. Staten bör utse hälften av styrelsens ledamöter och bland dem dess ordförande. I samband med överlåtelsen bör särskilt värnas om utvecklingen av föreningslivets lokala verksamhet. Diskussionerna om en överlåtelse av Tiptjänst bör föras i en vidare krets av organisationer än de som hitintills främst varit aktuella, nämligen Riksidrottsförbundet (RF) och Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer (LSU). Organisationer som inte bedriver barn- och ungdomsverksamhet och som vill engagera sig i sådana diskussioner bör således inte utestängas från dessa.

Villkor för överlåtelsen: Försäljningen bör finansieras genom att Tiptjänst betalar en avgift för koncessionen som ersätter statens nuvarande överskott från Tiptjänst. Köpeskillingen kan då fastställas till ett symboliskt belopp. Koncessionsavgiften skall, tillsammans med motsvarande avgifter från de nya spelformer som föreslås i propositionen med förslag till ny lotterilag, i sin helhet finansiera såväl en eventuell "rabatt" i försäljningen av Tiptjänst som övriga förslag i propositionerna vilka innebär direkt inkomstbortfall för staten. Koncessionsavgiften bör regleras i lag.

Överskottsfordelning: Fördelningen av Tiptjänsts överskott bör i princip ske i relation till ägarandelarna. Organisationerna bör, i så stor

utsträckning som möjligt, inom sig besluta om fördelningen. Staten bör dock verka för att en så stor del av överskottet som möjligt tillförs det lokala föreningslivets verksamheter. Det kan vara nödvändigt att bolaget använder en del av de första årens överskott till att avsätta medel för att bygga upp en "buffert" mot eventuell framtida nedgång i resultatutvecklingen. Eventuella preciseringar med riktlinjer för fördelning mellan ägarna och inom respektive ägares krets av medlemmar kan tas in i avtalet mellan staten och ägarna. De möjligheter riksdagen under några år gett Tiptjänst att på bolagsstämma besluta om visst stöd till Riksidrottsförbundet bör permanentas inom ramen för uppgörelsen mellan staten och de nya ägarna (beträffande stöd för nästa budgetår: se nästa avsnitt). Beroende på vilka organisationer som blir ägare till Tiptjänst bör det kunna bli aktuellt att avsätta en del av bolagets överskott för att stödja organisationer utanför ägarkretsen. En snävare ägarkrets motiverar enligt regeringens bedömning att en sådan avsättning sker.

Statlig garanti: Svenskt föreningsliv bör inte göras alltför beroende av konjunkturen på spelmarknaden. Staten bör därför vara beredd att ta på sig en del av den risk det innebär för föreningslivet att överta Tiptjänst, exempelvis genom att staten till en del tar ansvar för ett eventuellt underskott i förhållande till den koncessionsavgift som skall erläggas. Å andra sidan bör staten förbehålla sig en del av de eventuella vinster som uppnås utöver koncessionsavgiften, eventuellt i kombination med en garantiavgift. En eventuell överenskommelse om en statlig garanti och om en statlig del i framtida vinstökningar bör utformas så att ägarna dels tar hänsyn till risker i sina bedömningar, dels har starka incitament att utveckla bolaget. Mot bakgrund av regeringens möjligheter att, om förhållandena påkallar det, omedelbart återkalla eller ändra lämnade koncessioner är det rimligt att ägarna på vissa villkor bör ges rätt att sälja tillbaka bolaget till staten. Även staten bör under vissa förutsättningar ha rätt att låta överlåtelsen återgå vid grova avtalsbrott, t.ex. om koncessionsavgifter inte betalas i enlighet med avtalet.

Statligt inflytande: Staten bör ha kvar möjligheterna att påverka utformningen av spel och att nära kunna följa utvecklingen på marknaden. En försäljning bör inte kraftigt få försämra statens insyn i eller möjligheter att påverka verksamheten i bolaget. Regeringen skall även i fortsättningen vara tillståndsmyndighet. Staten bör tillförsäkras rätten att utse minst hälften av styrelseledamöterna i bolaget inklusive en ordförande med utslagsröst.

Avtalet: Det bör vara en strävan att ett flerårigt avtal som börjar löpa den 1 januari 1995 träffas.

Beskattnings: Tiptjänst bör befrias från den skatt, med 35 % av omsättningen efter avdrag för vinster enligt vinstplan, som för närvarande betalas enligt lagen (1991:1482) om lotteriskatt. Om så sker uppnås likformighet i beskattningen mellan folkrörelsernas spel och lotterier. Erforderliga lagändringar kommer att läggas fram senare i år.

I tre motioner, Fi24 (fp), Fi26 (v) och Fi28 (s), yrkas — med skilda motiveringar — avslag på förslaget i propositionen om bemyndigande för regeringen att träffa avtal om försäljning av Tiptjänst. Dessa yrkanden kompletteras med krav på olika utredningar.

Enligt motion Fi24 bör man, om det befinns lämpligt att privatisera Tiptjänst, överväga att sälja ut bolaget till allmänheten, ideella föreningar och andra folkrörelser. Om föreningslivet tar över bolaget kommer föreningarna att i ännu högre grad än nu ägna sig åt att finansiera verksamheten med spel och lotterier i stället för åt sina

egentliga uppgifter. Med största sannolikhet kommer också statsbidragen att minska så att föreningslivet blir alltmer beroende av intäkterna från Tipstjänst. En utredning bör tillsättas om en eventuell försäljning av Tipstjänst, varvid utgångspunkten bör vara att bolaget inte skall särbehandlas i förhållande till andra statliga bolag.

Motionärerna bakom motion Fi26 ställer sig tveksamma till om en överlåtelse av Tipstjänst i enlighet med regeringsförslaget kommer att vara till gagn för de nya ägarna. Enligt motionärernas uppfattning måste antingen nya attraktiva spelmöjligheter tillkomma, eller också måste koncessionsavgiften vara lägre än det nuvarande överskottet för bolaget. De ekonomiska villkor som redovisas i propositionen är alltför oklara. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag till avtal om sådana villkor. Frågan om vilka föreningar som skall ingå i ägargruppen är också olöst. Motionärerna menar att organisationer som driver lokal verksamhet för barn och ungdomar bör gynnas, något som kan ske genom att dessa organisationer ges en framskjuten plats i ägargruppen. Regeringen bör återkomma till riksdagen även då det gäller ägarstrukturen.

Motionärerna bakom motion Fi28 anser att det inte är rimligt att regeringen skall få en in blanco-fullmakt att överlåta Tipstjänst. Bolaget bör förbli i statens ägo. Motionärerna tar upp olika frågor som anknyter till regeringsförslaget och som enligt deras mening bör bli föremål för utredning. Det bör tillsättas en utredning som skall överväga vilka spelföretag som skall få tillstånd att anordna spel på värdeautomater, i motionen angivna frågor om bingoskatt och lotteriskatt, frågan om sammanslagning av Tipstjänst och Penninglotteriet samt vissa finansieringsfrågor.

Beträffande det närmare innehållet i motionerna hänvisar utskottet till dessa.

Utskottet gör följande bedömning.

Frågan om ställningstagandet till det av regeringen begärda bemyndigandet att träffa avtal om överlåtelse av Tipstjänst till föreningslivet har nära samband med den proposition med förslag till ny lotterilag som kulturutskottet för närvarande bereder.

Med utgångspunkt i bl.a. de överväganden som redovisas i propositionen om Tipstjänst och vad som framkommit under remissbehandlingen av Lotteriutredningens förslag samt vid uppvaktningsinför utskottet är det uppenbart att intresset från idrottsrörelsens och andra folkrörelsernas sida att överta Tipstjänst är avhängigt möjligheterna för bolaget att få driva nya attraktiva spel som i ett längre perspektiv kan tillföra folkrörelserna ökade inkomster. Som framgår av den här aktuella propositionen är också regeringens utgångspunkt att föreningslivets möjligheter till framtida inkomstförstärkningar från spelmarknaden successivt skall kunna förbättras. Detta skall ske utan att statens finansiella ställning försämras.

Diskussionen om vilka möjligheter folkrörelserna genom en ny lotterilag kan få att förbättra sina inkomstmöjligheter har framför allt knutits till vem eller vilka som kan komma att få tillstånd att anordna spel på värdeautomater (27 § andra stycket förslaget till lotterilag).

Utskottet har ännu inte slutfört sina diskussioner om innehållet i en ny lotterilag. Utskottet har dock tagit ställning för att föreslå riksdagen att det skall bli tillåtet med värdeautomater på i huvudsak de villkor som föreslagits av regeringen.

Utskottet kommer att föreslå att endast ett tillstånd att anordna spel på värdeautomater skall få ges. I enlighet med vad som föreslås i propositionen om ny lotterilag skall tillståndsfrågan i första hand prövas av regeringen (prop. s. 44). Utskottets utgångspunkt är att tillståndet skall ges till ett folkrörelseägt spelföretag med statligt inflytande. Ett folkrörelseägt Tipstjänst med den konstruktion som föreslås i propositionen kommer således att uppfylla tillståndskravet.

Utskottet delar regeringens uppfattning att överskottet av spelet på värdeautomater främst skall gå till det lokala föreningslivets barn- och ungdomsverksamhet (prop. 1993/94:182 s. 31).

Vad utskottet anfört i det föregående utgör i viss mån ett ställningstagande till motionerna om avslag på försäljningsbemyndigandet och om fortsatt utredning då det gäller frågan om försäljningen av Tipstjänst m.m. Utskottet anser för sin del att det inte är erforderligt med någon ytterligare utredning. Utskottet anser att vad som anförs i propositionen om försäljning av Tipstjänst är så preciserat att riksdagen på grundval därav bör kunna ge regeringen begärt bemyndigande. Kulturutskottet tillstyrker att regeringen får ett sådant bemyndigande. Utskottet förutsätter därvid att regeringen vid ställningstagandet till en eventuell överlåtelse av Tipstjänst och därmed sammanhängande frågor beaktar vad utskottet kommer att anföra i sitt betänkande 1993/94: KrU32 Ny lotterilag.

Tipstjänsts nuvarande stöd till idrotten

På ordinarie bolagsstämmor i Tipstjänst år 1992 och år 1993 beslutades, i enlighet med riksdagens beslut, att 55 miljoner kronor skulle tillföras Riksidrottsförbundet att användas på följande budgetår.

Kulturutskottet tillstyrker förslag i propositionen om att Tipstjänsts bolagsstämma år 1994 bör få möjlighet att besluta att ett belopp av samma storlek, 55 miljoner kronor, får tillföras Riksidrottsförbundet att användas under budgetåret 1994/95. Detta ställningstagande står i överensstämmelse med vad kulturutskottet anförde i sitt betänkande 1993/94:KrU11 Idrott.

Beträffande frågan om en permanentning av stödet inom ramen för uppgörelsen mellan staten och de nya ägarna hänvisar utskottet till föregående avsnitt (se även prop. s. 12).

Kasinospel av internationellt slag i Sverige

I propositionen gör regeringen bedömningen att sammanhållet kasinospel av internationellt slag — dvs. spel på bl.a. roulett- och blackjackbord samt spel på utbetalningsautomater — för närvarande inte bör tillåtas i Sverige.

I fyra motioner, Kr417 (nyd), Fi25 (m), Fi27 (v) och Fi29 (m), framställs yrkanden som syftar till att kasinospel enligt internationella

regler skall bli tillåtna i Sverige. Enligt motion Fi27 skall försök med tillstånd till ett fåtal kasinon göras. Enligt samma motion skall hela överskottet tillföras folkrörelserna.

Lotteritredningen ansåg att det vid en samlad bedömning är försvårat att överväga införandet av kasinospelsverksamhet av internationellt slag i Sverige. I propositionen redovisas de argument som enligt utredningen kunde anföras för en svensk kasinospelsverksamhet av internationellt slag. Vidare redovisas att det i en departementspromemoria presenterats ett samlat regelverk för sammanhållet kasinospel.

I slutet av förra året framhöll kulturutskottet att Lotteritredningens motiv för dess slutsatser är övertygande (bet. 1993/94:KrU5). Utskottet förutsatte att regeringen skyndsamt och ingående skulle pröva frågan om kasinospel av internationell typ i Sverige.

Även regeringen anser att det finns skäl som talar för en legalisering av sådana kasinospel. Det främsta motivet för ett införande är enligt regeringens mening att kanalisera det illegala spel som i dag bedrivs i Sverige och svenskars spel på kasinon i utlandet till spel i ordnade och kontrollerade former i Sverige.

Regeringen finner emellertid att det finns skäl som talar för att avvaka med en legalisering. Bl.a. hänvisas till att förslagen i lotteri-propositionen innebär att konkurrensen kommer att öka ytterligare något på spelmarknaden. Regeringen kommer därför till den ovan angivna slutsatsen, nämligen att kasinospel av internationellt slag för närvarande inte bör tillåtas i Sverige.

Regeringen anför slutligen att om en uppföljning av den i lotteri-propositionen föreslagna automatspelsverksamheten och av spelmarknaden utveckling i övrigt föranleder det samt om ombildningen av Lotterinämnden till en Lotteriinspektion faller väl ut kan det finnas skäl för regeringen att återkomma till riksdagen i frågan.

Kulturutskottet delar regeringens uppfattning att det för närvarande inte bör ske någon legalisering av kasinospel av internationellt slag i Sverige. Utskottet avstyrker därför motionsförslagen.

Stockholm den 5 maj 1994

På kulturutskottets vägnar

Åke Gustavsson

I beslutet har deltagit: Åke Gustavsson (s), Charlotte Branting (fp), Elisabeth Fleetwood (m), Hugo Hegeland (m), Maja Bäckström (s), Anders Nilsson (s), Leo Persson (s), Rose-Marie Frebran (kds), Richard Ulfvengren (nyd), Ingegerd Sahlström (s), Carl-Johan Wilson (fp), Björn Kaaling (s), Monica Widnemark (s), Stina Eliasson (c) och Stig Bertilsson (m).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Elisabeth Persson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

1. Frågan om överlåtelse av Tipstjänst från staten till svenskt föreningsliv

Åke Gustavsson, Maja Bäckström, Anders Nilsson, Leo Persson, Ingegerd Sahlström, Björn Kaaling och Monica Widnemark (alla s) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Utskottet kommer" och slutar med "Ny lotterilag" bort ha följande lydelse:

Som tidigare redovisats i detta yttrande yrkas i en socialdemokratisk motion, Fi28, att propositionsförslaget om bemyndigande för regeringen att träffa avtal om försäljning av Tipstjänst bör avslås. Vidare yrkas att det skall tillsättas en utredning som skall pröva en rad frågor som anknyter till regeringsförslaget. En sådan utredning bör överväga bl.a. vilka spelföretag som skall få anordna spel på värdeautomater, frågan om sammanslagning av Tipstjänst och Penninglotteriet samt vissa skatte- och finansieringsfrågor.

Kulturutskottet anser att det inte kan accepteras att riksdagen ger regeringen det begärda bemyndigandet på ett så magert bakgrundsmaterial som redovisas i propositionen. Det finns ett betydande utrymme för en utveckling av nya spelformer. Det är mot denna bakgrund viktigt att det inte nu utan närmare utredning fattas beslut som i praktiken leder till att de nya spelformerna i stor utsträckning kommer att förbehållas endast vissa folkrörelser. Ett beslut om försäljning av Tipstjänst skulle kunna få detta resultat i all synnerhet som man kan anta att regeringen — med stöd av riksdagsbeslut om koncessionen på värdeautomater — avser att ge Tipstjänst ensamrätt att anordna spel på sådana automater. Det är därför viktigt att den i motion Fi28 begärda utredningen kommer till stånd. Som anförs i motionen bör utredningen vara parlamentarisk. Som en följd av ställningstagandet i nu angivna hänseenden bör även det i propositionen framlagda lagförslaget avslås.

Utskottet tillstyrker således motion Fi28.

Utskottets ställningstagande innebär att även övriga här aktuella motionsyrkanden helt eller delvis tillgodoses.

2. Kasinospel av internationellt slag i Sverige

Richard Ulfvengren (nyd) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Kulturutskottet delar" och slutar med "därför motionsförslagen" bort ha följande lydelse:

Som framhölls av företrädare för Ny demokrati hösten 1993 i en reservation till kulturutskottets betänkande 1993/94:KrU5 Lotteriutredningen visar den utredningsverksamhet som bedrivits av bl.a. Lotteriutredningen att det finns starka skäl som talar för att kasinospelverksamhet av internationell typ skall tillåtas i vårt land. De skäl som anförs i propositionen för att vänta med ett ställningstagande i frågan är enligt utskottets mening inte bärande. Utskottet anser att regeringen bör förelägga riksdagen förslag om de lagändringar som erfordras för att sammanhållet kasinospel — således inkl. automatspel — av internatio-

nell typ skall bli tillåtet i Sverige. Detta innebär att motion Kr417 tillstyrks. Övriga motionsyrkanden tillgodoses genom detta ställningstagande.

1993/94:KrU9y

Meningsyttring

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företrädas av ordinarie ledamot i utskottet.

Elisabeth Persson (v) anför:

Frågan om överlåtelse av Tipstjänst från staten till svenskt föreningsliv

Jag delar den uppfattning som kommer till uttryck i motion Fi26. Det är således enligt min mening tveksamt om en överlåtelse av Tipstjänst till vissa folkrörelser på de villkor som skisseras i propositionen kommer att vara till gagn för folkrörelserna. Ett klarläggande av villkoren måste således göras med hänsynstagande till vad som anförs i motionen. Det är också oklart vilka organisationer som skall ingå i den ägargrupp som skall överta Tipstjänst. Ett klarläggande måste ske även i detta avseende. Särskilt viktigt är, i enlighet med vad som anförs i motionen, att organisationer som driver lokal verksamhet för barn och ungdomar gynnas, något som kan ske genom att sådana organisationer ges en framskjuten plats i ägargruppen.

Enligt min mening bör således riksdagen tillstyrka motion Fi26, vilket innebär att riksdagen inte skall ge regeringen det begärda bemyndigandet om försäljning av Tipstjänst och att riksdagen skall begära att regeringen återkommer med klarläggande förslag i de hänseenden som anges ovan.

Mitt ställningstagande innebär att övriga här aktuella motionsyrkanden tillgodoses helt eller delvis.